

**SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI GMINNEGO OŚRODKA POMOCY
SPOŁECZNEJ W DĄBRÓWCE ZA 2015 ROK**

Dąbrowka 2016

SPIS TREŚCI

1. Zagadnienia wstępne.....	4
2. Struktura organizacyjna Ośrodka.....	4
3. Wydatki na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej finansowane z budżetu GOPS.....	6
4. Realizacja zadań z zakresu pomocy społecznej.....	7
5. Realizacja zadań z zakresu świadczeń rodzinnych.....	15
6. Realizacja zadań z zakresu pomocy osobom uprawnionym do alimentów.....	16
7. Realizacja zadań z zakresu ustawy o systemie świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.....	17
8. Realizacja zadań z zakresu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.....	17
9. Realizacja zadań z zakresu ustawy o karcie dużej rodziny.....	18
10. Sprawozdanie z realizacji Programu Powiatowej Karty Rodziny "TakRodzina" za 2015 rok.....	19
11. Realizacja zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.....	19
12. Wykaz potrzeb w zakresie pomocy społecznej.....	20
13. Podsumowanie.....	24

ZASADY OGÓLNE UDZIELANEGO WSPARCIA

1. Wsparcie rodziny w prawidłowym funkcjonowaniu

Podstawą do rozwiązywania problemów społecznych jest wsparcie rodziny w odbudowywaniu prawidłowych relacji w rodzinie oraz we właściwym wypełnianiu ról społecznych przez jej członków. Wsparcie rodziny powinno być w miarę możliwości wczesne i mieć charakter profilaktyczny, ochronny. Priorytetem wspierania rodziny jest zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju dzieci, młodzieży oraz kształtowania wartości i norm związanych z ich wychowaniem.

2. Usamodzielnianie rodziny

Rodzina, w pierwszej kolejności, powinna mieć możliwość samodzielnego zmierzenia się ze swymi problemami, co pozwala zwiększyć jej szansę na prawidłowe funkcjonowanie w środowisku oraz stymuluje aktywność własną, wyzwala potencjał i pozwala na uczenie się nowych umiejętności. Pomoc powinna w miarę możliwości doprowadzić do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin poprzez przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych przy wykorzystaniu własnych zasobów oraz zasobów środowiska. Osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej są obowiązane do współudziału w rozwiązywaniu ich trudnej sytuacji życiowej.

3. Zasada pomocniczości

Pomoc powinna być nakierowana na wykorzystanie zasobów własnych rodziny, na wsparcie osoby w rodzinie, w środowisku lokalnym przy wykorzystaniu grup samopomocowych, Kościołów, organizacji pozarządowych. Wsparcie instytucjonalne w sytuacji, gdy osoba, jej otoczenie, rodzina, środowisko lokalne, staje przed problemami, których samodzielnie nie potrafi rozwiązać. Formy wsparcia dziennego powinny być wykorzystane przed formami całodobowymi.

4. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

Działania powinny służyć odbudowie i podtrzymaniu umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnieniu ról społecznych oraz integracji osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

○ ZAGADNIENIA WSTĘPNE

Zgodnie z art. 110 ust. 9 ustawy o pomocy społecznej obowiązkiem kierownika ośrodka pomocy społecznej jest coroczne składanie radzie gminy sprawozdania z działalności oraz przedstawianie wykazu potrzeb w zakresie pomocy społecznej.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrówce jest samodzielną jednostką organizacyjną gminy Dąbrówka powołaną na mocy uchwały Gminnej Rady Narodowej w Dąbrówce nr XI/43/90 z dnia 27 lutego 1990 roku. Celem działania Ośrodka jest wspieranie oraz wzmacnianie osób, rodzin, grup i społeczności lokalnych poprzez pobudzanie ich potencjału i aktywności oraz ukierunkowanie na rozwiązywanie problemów oraz rozwój. Cele osiągnięte są poprzez realizację zadań z zakresu pomocy społecznej oraz zadań wynikających z innych ustaw przekazanych do realizacji kierownikowi lub innym pracownikom Ośrodka na podstawie stosownych upoważnień.

Do głównych zadań GOPS należy prowadzenie całokształtu spraw w zakresie pomocy społecznej, a w szczególności polegających na:

- Tworzeniu warunków organizacyjnych funkcjonowania pomocy społecznej, w tym rozbudowa niezbędnej infrastruktury socjalnej,
- Analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia pomocy społecznej,
- Przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawami świadczeń,
- Pracy socjalnej rozumianej, jako działalności zawodowej skierowanej na pomoc osobom i rodzinom we wzmacnieniu lub odzyskaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie oraz tworzenie warunków do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin
- Rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb
- Realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych,
- Pobudzaniu aktywności społecznej w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrówce realizuje również zadania wynikające z innych, aniżeli ustawa o pomocy społecznej, aktów prawnych. Należą do nich w szczególności: ustawa o świadczeniach rodzinnych, ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, ustawa o Karcie Dużej Rodziny, od 1 kwietnia 2016 r. także ustawa o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci.

Ośrodek wykonując zadania własne gminy kieruje się ustaleniami Wójta Gminy Dąbrówka, natomiast w zakresie realizacji zadań zleconych kieruje się ustaleniami przekazanymi przez Wojewodę Mazowieckiego. W realizacji swoich zadań Ośrodek może współpracować z podmiotami zewnętrznymi, w tym z organizacjami pozarządowymi, jednostkami organizacyjnymi posiadającymi oraz nieposiadającymi osobowości prawnej, a także osobami fizycznymi. Do wydawania indywidualnych decyzji administracyjnych w sprawach należących do przedmiotu wszystkich działań Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrówce upoważniony jest Kierownik, a podczas jego nieobecności wyznaczony pracownik. GOPS realizuje zadania w oparciu o Kodeks Postępowania Administracyjnego z uwzględnieniem szczegółowych unormowań wynikających z ustawy o pomocy społecznej oraz innych ustaw.

2. STRUKTURA ORGANIZACYJNA OŚRODKA

Utworzenie i utrzymywanie ośrodka pomocy społecznej, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników jest zadaniem obowiązkowym gminy wynikającym z art. 17 ust. 18 ustawy o pomocy społecznej.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Dąbrówce zatrudnionych było 9 pracowników na umowę o pracę oraz 4 pracowników na umowę zlecenie. Dane szczegółowe na temat stanu zatrudnienia w Ośrodku oraz kwalifikacji pracujących w nim osób przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Zatrudniona kadra GOPS w Dąbrówce w 2015 roku i jej kwalifikacje.

Kadra GOPS	Liczba osób
Kadra kierownicza	1
wykształcenie wyższe	1
specjalizacja z zakresu organizacji pomocy społecznej	1
Pracownicy socjalni	4
wykształcenie wyższe	3
wykształcenie średnie	1
specjalizacja 1-ego stopnia w zawodzie pracownika socjalnego	2
specjalizacja 2-ego stopnia w zawodzie pracownika socjalnego	0
specjalizacja z zakresu organizacji pomocy społecznej	0
Pozostali pracownicy	4
wykształcenie wyższe	2
wykształcenie średnie	1
Wykształcenie inne	1
Pracownicy zatrudnieni w ramach umowy cywilnoprawnej (asystent rodziny, terapeuci, opiekunki domowe)	4

Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrówce.

Zatrudnieni w GOPS pracownicy posiadają wysokie kwalifikacje zawodowe, jak i zdolności interpersonalne do pracy z osobami znajdującymi się w trudnej sytuacji życiowej z terenu Gminy Dąbrówka. Wszyscy pracownicy socjalni oraz specjaliści pracy socjalnej posiadają odpowiednie przygotowanie zawodowe wymagane przepisami ustawy o pomocy społecznej.

Pracownik socjalny to zawód szczególny, będący profesją, a jednocześnie powołaniem. Wymaga od osoby, która go wykonuje nie tylko interdyscyplinarnej wiedzy i umiejętności, ale również określonych cech osobowościowych. Pracownik socjalny działa na rzecz jednostki, grupy oraz środowisk społecznych, pomagając w rozwiązywaniu problemów i trudności tym, którzy sami ze względu na ich stan zdrowia lub przyczyny natury społecznej nie są w stanie temu sprostać. Zawód ten oprócz gruntownego przygotowania zawodowego wymaga empatii, serdeczności, cierpliwości, ciepła, aktywności, zrozumienia potrzeb drugiego człowieka, a także łatwości nawiązywania kontaktów interpersonalnych.

Postępująca bieda, bezrobocie, zły stan zdrowia obywateli, kryzys rodziny, alkoholizm, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, przemoc w rodzinie itp. to problemy, z którymi pracownicy Ośrodka spotykają się codziennie i problemy, którym starają się zapobiegać, przeciwdziałać, łagodzić ich skutki. Bezpośrednie stykanie się pracowników pomocy społecznej z ogromem i różnorodnością problemów ludzkich to ciągły stres, myślenie o podopiecznych.

Każda osoba i rodzina zgłaszająca się do Ośrodka wymaga szczególnego, indywidualnego podejścia i opracowania planu wsparcia. Zgłoszenie się z wnioskiem o pomoc to nie tylko skompletowanie niezbędnych dokumentów w celu ustalenia dochodu rodziny, ale szeroko prowadzona praca socjalna: to głównie poradnictwo w zakresie poszukiwania pracy, załatwiania spraw alimentacyjnych i rozwodowych, kierowanie na leczenie odwykowe, nadzór nad prawidłowością sprawowanej władzy rodzicielskiej i kierowanie do sądu wniosków o jej nieprawidłowym wypełnianiu. Wielokrotnie długa, ciężka i żmudna praca z rodziną nie zawsze przynosi pożądane efekty ze względu zbyt małą osobistą motywację i chęć dokonania zmiany w dotychczasowym życiu, brak systematyczności i wytrwałości w podejmowanych działaniach, oraz na skutek braku wzorców i wartości wyniesionych z domu, braku ambicji a także na skutek niefrasobliwości klientów, braku umiejętności przewidywania skutków swojego postępowania. Trudno jest zmotywować wielu klientów OPS do zmiany swojego postępowania, a niekiedy długi okres egzystencji na minimalnym poziomie zaspokajania swoich potrzeb nie daje motywacji do podejmowania trudnych działań. Każde działanie z rodziną w związku z tym musi być dostosowane do jej umiejętności i możliwości. Różnorodność problemów wymaga od pracowników socjalnych olbrzymich zdolności i umiejętności nie tylko techniki pracy socjalnej ale olbrzymiej empatii, wrażliwości, cierpliwości i umiejętności radzenia sobie ze stresem i odpowiedzialnością za losy drugiego człowieka. Bywa, że wykonywana praca przez pracownika socjalnego, może stwarzać zagrożenie dla jego zdrowia i życia. Obecnie trwają prace nad zapewnieniem bezpieczeństwa w wykonywaniu przez pracownika socjalnego obowiązków służbowych. Nad konkretnymi rozwiązaniami i możliwością ich wprowadzenia w życie

będą pracować zespoły składające się z przedstawicieli Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, ogólnopolskich stowarzyszeń zrzeszających ośrodki pomocy społecznej oraz związki zawodowe.

W 2015 roku pracownicy socjalni rozpatrzyli **317** wniosków o udzielenie pomocy i przeprowadzili **483** rodzinne wywiady środowiskowe w **197** środowiskach, w których zamieszkiwało **658** osób. W przeliczeniu na jednego pracownika socjalnego przypadało przeprowadzenie **120** wywiadów. Wydano **392** decyzje administracyjne z zakresu pomocy społecznej. Łącznie pracownicy ośrodka wydali **1033** decyzje administracyjne, w tym **641** w sprawie świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnego oraz **9** decyzji dotyczących potwierdzenia prawa do świadczeń opieki zdrowotnych finansowanych ze środków publicznych.

3. WYDATKI NA REALIZACJĘ ZADAŃ Z ZAKRESU POMOCY SPOŁECZNEJ FINANSOWANE Z BUDŻETU GOPS

Tabela 2. Wydatki na pomoc społeczną w latach 2013-2015 z budżetu GOPS w Dąbrówce.

Wyszczególnienie		2013	2014	2015
Pomoc społeczna	Domy pomocy społecznej	115 725 zł	143 262 zł	139 251 zł
	Rodziny zastępcze	848 zł	3 153 zł	5 931 zł
	Wspieranie rodziny (m.in. asystenci rodziny i rodziny wspierające)	14 500 zł	13 050 zł	11 844
	Świadczenia rodzinne, świadczenie z fund. alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego	2 319 350 zł	2 231 191 zł	2 440 460 zł
	Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia z pomocy społecznej, niektóre świadczenia rodzinne oraz za osoby uczestniczące w zajęciach centrum integracji społecznej	13 435 zł	16 973 zł	21 061 zł
	Zasiłki i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe	59 129 zł	60 370 zł	61 203 zł
	Zasiłki stałe	161 737 zł	172 705 zł	156 704 zł
	Ośrodek Pomocy Społecznej	396 620 zł	470 647 zł	538 299 zł
	Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	24 856 zł	23 258 zł	32 764 zł
	Pozostała działalność (m.in. Program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”, Karta Dużej Rodziny, Program Takrodzina.pl, Rządowy program wspierania osób uprawnionych do świadczenia pielęgnacyjnego)	49 970 zł	169 666 zł	105 524 zł

POZOSTAŁE ZADANIA W ZAKRESIE POLITYKI SPOŁECZNEJ POZOSTAŁE ZADANIA W ZAKRESIE POLITYKI SPOŁECZNEJ RAZEM	Pozostała działalność w zakresie polityki społecznej (m.in. Projekt systemowy „Aktywność drogą do sukcesu”)	99 676 zł	85 325 zł	-
	Razem w budżecie GOPS	3 255 846 zł	3 389 600 zł	3 513 041 zł

Źródło: Sprawozdanie z wykonania wydatków poniesionych w okresie I-XII 2015 roku w działach: 852; 853; 801, 710.

Wydatki na pomoc społeczną w 2015 roku obejmowały 10 rodzajów wsparcia z zakresu pomocy społecznej. Zdecydowana większość środków finansowych wydatkowana w latach 2013 – 2015 tj. przeznaczona została na świadczenia rodzinne, świadczenia z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego. W roku 2015 ta kategoria wydatków stanowiła 69% całości wydatków.

4. REALIZACJA ZADAŃ Z ZAKRESU POMOCY SPOŁECZNEJ

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej: "Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Celem pomocy społecznej jest zaspokajanie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwianie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka oraz w miarę możliwości doprowadzenie do życiowego usamodzielnienia".

Osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej są obowiązane do współdziałania w rozwiązywaniu ich trudnej sytuacji życiowej. Pomoc ta ma charakter przejściowy i zakłada aktywizację osób i rodzin, które z niej korzystają. Brak odpowiedniej postawy świadczeniobiorcy może być przyczyną odmowy przyznania pomocy lub jej zaprzestania.

Zgodnie z zasadą pomocniczości zadania gminy w zakresie pomocy społecznej zostały najbardziej rozbudowane. Przepisy ustawy o pomocy społecznej różnicują poszczególne zadania samorządu gminnego na zadania własne, własne o charakterze obowiązkowym oraz zadania zlecone.

Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy (art. 17 ustawy, pkt. 1):

- Opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, z uwzględnieniem zagadnień z zakresu pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz innych programów, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka,
- Sporządzanie oceny w zakresie pomocy społecznej,
- Udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym,
- Przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych i celowych oraz zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego,
- Przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowanego,
- Opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz zdrowotne za osobę, która rezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny,
- Praca socjalna,
- Organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- Prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach chronionych,
- Dożywanie dzieci,
- Sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym,
- Kierowanie do domów pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu,
- Pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- Sporządzanie sprawozdawczości,
- Utworzenie i utrzymanie ośrodka pomocy społecznej, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników,
- Przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych,
- Opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Do zadań własnych gminy należy (art. 17 ustawy, pkt. 2):

- Przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych,
- Przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze,
- Prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki,
- Podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rezeźnanych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych,
- Współpraca z powiatowym urzędem pracy.

Oprócz zadań własnych gminy Ustawa wyznacza zadania zlecone z zakresu administracji rządowej realizowanych przez gminę. Są to:

- Organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- Przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną,
- Prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- Realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej,
- Przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia, zapewnienia posiłku i niezbędnego ubrania cudzoziemcom przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie zaświadczenia (zgodnie z Ustawą o cudzoziemcach),

- Przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia, zapewnienia posiłku i niezbędnego ubrania cudzoziemcom, którym udzielono zgody na pobyt ze względów humanitarnych lub zgody na pobyt tolerowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
- Wypłacanie wynagrodzenia za sprawowanie opieki.

Niezwykle istotnym elementem wpływającym na zakres zadań realizacyjnych Gminy w aspekcie pomocy społecznej jest opracowana przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w 2015 roku Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dąbrówka na lata 2016-2021. Dokument w swej treści podzielony na część wstępną, diagnostyczną oraz część programową definiuje spektrum zagadnień umożliwiających zdefiniowanie sytuacji obecnej Gminy, wyodrębnienie obszarów wymagających wsparcia oraz wskazanie celów strategicznych realizujących założenia polityki społecznej w najbliższym, krótkoterminowym horyzoncie czasowym. Dokument Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dąbrówka na lata 2016-2021 nie tylko dokonuje analizy zidentyfikowanych problemów społecznych, ale przede wszystkim ujmuje je w korelacji z programowaniem działań, które służyć będą rozwiązywaniu problemów społecznych lokalnej społeczności. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dąbrówka na lata 2016-2021 wyszczególnia 5 głównych celów strategicznych rozwoju Gminy w kontekście pomocy społecznej, które określono na poniższym rysunku.

Rysunek 1. Cele strategiczne zawarte w „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dąbrówka na lata 2016-2021”.

Do każdego z powyższych celów strategicznych w ramach dokumentu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych przyporządkowano cele operacyjne oraz kierunki działań do celów operacyjnych, umożliwiające realizację założeń dokumentu.

Pomoc społeczna, jako instytucja polityki społecznej państwa pomaga osobom i rodzinom dotkniętym problemami społecznymi. Struktura powodów przyznania pomocy klientom Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrówce pozwala jednocześnie na wyodrębnienie głównych problemów społecznych występujących na terenie gminy. Poniższa tabela przedstawia powody przyznania pomocy społecznej na terenie Gminy Dąbrówka w latach 2013-2015.

Tabela 3. Powody przyznania pomocy społecznej przez GOPS w Dąbrówce w latach 2013-2015.

POWÓD TRUDNEJ SYTUACJI ŻYCIOWEJ	Rok 2013		Rok 2014		Rok 2015	
	liczba rodzin ogółem	liczba osób w rodzinach	liczba rodzin ogółem	liczba osób w rodzinach	liczba rodzin ogółem	liczba osób w rodzinach
UBÓSTWO	127	431	129	419	125	387
SIEROCTWO	2	10	0	0	1	2
BEZDOMNOŚĆ	2	3	5	6	2	3
POTRZEBA OCHRONY	34	206	33	189	27	149

MACIERZYŃSTWA						
- W TYM WIELODZIETNOŚĆ	32	200	30	179	26	146
BEZROBOCIE	78	293	84	302	81	291
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	53	153	61	163	53	127
DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA	47	170	63	227	67	223
BEZRADNOŚĆ	27	121	33	133	29	120
- W TYM: RODZINY NIEPEŁNE	16	49	21	62	16	51
- RODZINY WIELODZIETNE	11	73	11	62	12	65
PRZEMOC W RODZINIE	6	34	5	19	4	15
POTRZEBA OCHRONY OFIAR HANDLU LUDŹMI	0	0	0	0	0	0
ALKOHOLIZM	34	103	28	63	28	55
NARKOMANIA	0	0	0	0	1	1
TRUDNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU DO ŻYCIA PO ZWOLNIENIU Z ZAKŁADU KARNEGO	4	13	3	7	3	3
ZDARZENIE LOSOWE	3	11	1	2	1	3
SYTUACJA KRYZYSOWA	3	18	3	10	2	8

Źródło: Sprawozdanie MPIPS-03 za 2013, 2014 i 2015 rok.

Analizując dane za lata 2013-2015 możemy zauważyć, że ubóstwo i bezrobocie są najczęstszymi przyczynami udzielania pomocy. W większości w/w w tabeli powodów trudnej sytuacji życiowej utrzymuje się tendencja wzrostowa. Należy zauważyć, że w jednej rodzinie może występować więcej niż jedna dysfunkcja.

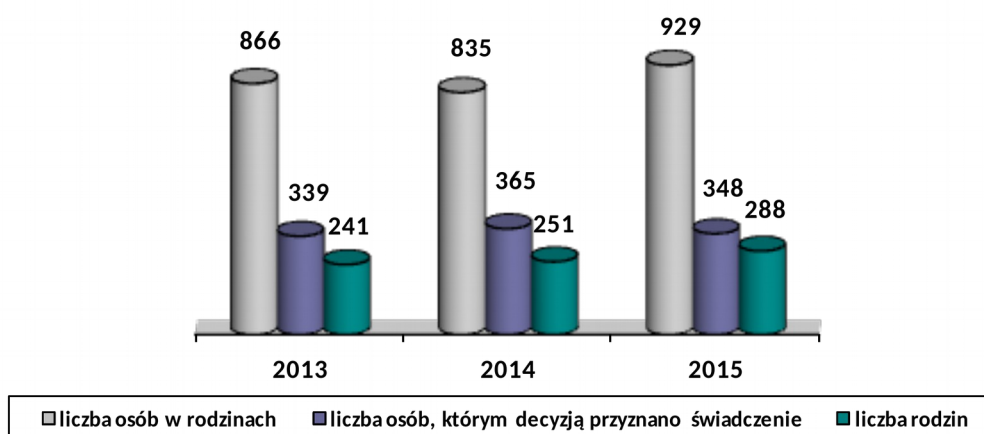
Głównymi przyczynami udzielenia pomocy społecznej w roku 2015 były:

- ubóstwo 125 rodzin (w tym 387 osób),
- bezrobocie 81 rodzin (w tym 291 osób),
- długotrwała lub ciężka choroba 67 rodzin (w tym 223 osób),
- niepełnosprawność 53 rodzin (w tym 127 osób),
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego 29 rodzin (w tym 120 osób),
- alkoholizm 28 rodzin (w tym 55 osób),
- potrzeba ochrony macierzyństwa 27 rodzin (w tym 149 osób).

Prawo do świadczeń przysługuje osobom i rodzinom, których posiadane dochody nie przekraczają kryteriów dochodowych ustalonych w oparciu o próg interwencji socjalnej, przy jednoczesnym wystąpieniu, co najmniej jednej z w/w okoliczności. Od 1 października 2015 roku kryterium dochodowe uprawniające do świadczeń z pomocy społecznej ustalono na poziomie 634 zł w przypadku osoby samotnie gospodarującej i 514 zł na osobę w rodzinie. Kryterium dochodowe stosowane jest również przy przyznawaniu świadczeń rodzinnych i świadczeń alimentacyjnych. Zasiłek rodzinny przysługuje, jeśli dochód rodziny na osobę albo dochód osoby uczącej się nie przekracza 674 zł, a gdy członkiem rodziny jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności, jeśli dochód ten nie przekracza 764 zł. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują z kolei, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty 725 zł.

Dane szczegółowe dotyczące liczby osób i rodzin objętych pomocą społeczną na terenie gminy Dąbrowka w latach 2013 - 2015 przedstawia poniższy wykres.

Wykres 1. Osoby objęte pomocą społeczną w gminie Dąbrowka w latach 2013-2015.

Źródło: Sprawozdanie MPiPS-03 za 2013, 2014 i 2015 rok.

Na podstawie powyższego wykresu można wywnioskować, że ilość osób i rodzin korzystających z pomocy środowiskowej i pracy socjalnej na przestrzeni ostatnich trzech lat zwiększa się, natomiast procentowy udział osób objętych pomocą społeczną w Gminie Dąbrówka w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców w roku 2015 wynosił 12%.

Podstawą przyznania świadczeń z pomocy społecznej było przeprowadzenie wywiadu środowiskowego, czyli zebranie możliwie wszechstronnych informacji o osobie czy rodzinie, ustalenie występujących problemów co pozwoliło na podjęcie właściwych działań i zaplanowanie odpowiedniej formy pomocy. Podczas jego przeprowadzania pracownicy socjalni ustalali sytuację rodzinną, zawodową, zdrowotną członków rodziny, ustalali także dane dotyczące źródeł uzyskiwanych dochodów. Pracownicy socjalni, którzy przeprowadzali wywiad środowiskowy nie ograniczali się tylko do zbierania suchych faktów. Już przy pierwszej wizycie analizowali wraz z klientem sytuację, zastanawiali się nad możliwościami przezwyciężenia problemów, udzielali porad, motywowali do zmiany zachowań, które pomogłyby w dalszym życiu, niejednokrotnie przeprowadzali pierwsze mediacje w sytuacjach konfliktowych. Stosownie do zgłaszanych przez osoby lub rodziny potrzeb oraz biorąc pod uwagę możliwości finansowe Ośrodka przyznawano odpowiednią pomoc.

Poniższa tabela przedstawia poszczególne rodzaje pomocy udzielanej beneficjentom systemu pomocy społecznej w latach 2013 – 2015.

Tabela 4. Rodzaje świadczeń pomocy społecznej udzielanych przez GOPS w Dąbrówce w latach 2013 – 2015.

Rodzaj pomocy	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia			Liczba rodzin			Liczba osób w rodzinach		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych i zadań własnych (ogółem)	339	365	348	197	204	197	724	721	658
w tym: - świadczenia pieniężne	117	126	121	108	117	115	315	334	288

- świadczenia niepieniężne	223	240	229	122	130	120	565	579	531
Pomoc udzielana w postaci pracy socjalnej - ogółem	x	x	x	136	152	262	504	489	816
w tym: wyłącznie w postaci pracy socjalnej	x	x	x	44	47	91	142	114	271

Źródło: Sprawozdanie MPiPS-03 za rok 2013, 2014 i 2015.

W zakresie przyznawania świadczeń pieniężnych i niepieniężnych na przestrzeni lat 2013-2015 liczba osób którym przyznano decyzją świadczenia ulegała wahaniom (w 2015 r. można było zaobserwować spadek w stosunku do 2014 r.). Podobna sytuacja była w przypadku liczby rodzin którym przyznano świadczenia.

Świadczeniami pieniężnymi z pomocy społecznej są: świadczenia pieniężne w formie zasiłków stałych, okresowych, celowych, specjalnych zasiłków celowych, zasiłek i pożyczka na ekonomiczne usamodzielnienie, pomoc na usamodzielnienie oraz kontynuowanie nauki, świadczenia pieniężne na utrzymanie i pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego dla uchodźców, wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu sprawowania opieki przyznawane przez sąd.¹ Wymienione formy pomocy są najbardziej pożądane wśród beneficjentów pomocy. Jednakże ze względu na to, iż stanowią łatwą i elastyczną formę pomocy, najbardziej od niej uzależniają i często są traktowane, jako źródło dochodu, a nie przejściowe wsparcie. Mogą powodować wśród beneficjentów przyjęcie biernej postawy w rozwiązywaniu problemów życiowych.

Świadczeniami niepieniężnymi są: praca socjalna, bilet kredytowany, składki na ubezpieczenie zdrowotne, składki na ubezpieczenie społeczne, pomoc rzeczowa, w tym na ekonomiczne usamodzielnienie, sprawienie pogrzebu, poradnictwo specjalistyczne, interwencja kryzysowa, schronienie, posiłek, niezbędne ubranie, usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, w ośrodkach wsparcia oraz w rodzinnych domach pomocy, specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania oraz w ośrodkach wsparcia, mieszkanie chronione, pobyt i usługi w domu pomocy społecznej, pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu chronionym, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, pomoc na zagospodarowanie - w formie rzeczowej dla osób usamodzielnianych².

Do najczęściej udzielanych świadczeń pieniężnych należą:

- zasiłek stały jest to świadczenie przysługujące na podstawie art. 37 ustawy o pomocy społecznej osobom samotnie gospodarującym, niezdolnym do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnym do pracy oraz osobom pozostającym w rodzinach, niezdolnym do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnym do pracy spełniającym kryterium dochodowe i stanowi uzupełnienie dochodu tych osób do kryterium ustawowego.
- zasiłek okresowy jest to świadczenie, które przysługuje na podstawie art. 38 ustawy o pomocy społecznej i przeznaczone jest dla osób i rodzin bez dochodów lub o dochodach niższych niż ustawowe kryterium, przysługujący ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego. Okres, na jaki jest przyznany zasiłek okresowy, ustala Ośrodek Pomocy Społecznej na podstawie okoliczności sprawy.
- zasiłek celowy jest to świadczenie przyznawane na podstawie art. 39 ustawy o pomocy społecznej na zaspokojenie niezbędnej potrzeby bytowej, a w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także kosztów pogrzebu. Osobom bezdomnym i innym osobom nieposiadającym dochodu oraz możliwości uzyskania świadczeń zdrowotnych może być przyznany zasiłek celowy na pokrycie części lub całości wydatków na świadczenia zdrowotne. Zasiłek celowy może być przyznany w formie biletu kredytowanego. Zasiłki celowe przyznaje się również w wyniku zdarzenia losowego, klęski żywiołowej lub ekologicznej osobie lub rodzinie, bez względu na osiągnięty przez nich dochód.

Dane szczegółowe dotyczące udzielonej pomocy w latach 2013-2015 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 5. Formy świadczeń pomocy społecznej udzielane przez GOPS w Dąbrówce w latach 2013 – 2015.

¹ Art. 36 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej.

² Tamże.

Formy świadczeń		liczba osób			liczba świadczeń		
		2013	2014	2015	2013	2014	2015
pieniężne	zasiłek stały	35	41	33	379	398	337
	zasiłek okresowy	14	9	16	38	27	47
	zasiłek celowy	95	103	106	X	X	X
	w tym zasiłek celowy przyznany w ramach programu „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania”	12	8	10	28	26	30
niepieniężne	posiłek	261	279	288	33 852	34 589	32973
	w tym: posiłek przyznany w ramach programu „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania”	261	279	288	33 852	34 589	32973
	sprawienie pogrzebu	1	3	0	1	3	0
	składki na ubezpieczenie zdrowotne	25	31	25	266	296	255
	praca socjalna*	136	152	262	X	X	X
	usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania	0	1	3	0	180	1010
	specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi	3	3	2	956	780	618
	pobyt i usługi w domu pomocy społecznej	5	7	7	50	63	71

*liczba rodzin

Źródło: Sprawozdanie MPIPS-03 za rok 2013, 2014 i 2015.

Najczęściej udzielaną formą pomocy spośród świadczeń pieniężnych w latach 2013-2015 był zasiłek celowy, który jest przyznawany na zaspokojenie niezbędnej potrzeby bytowej, a w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także kosztów pogrzebu. Liczba osób nim objętych w latach 2013-2015 zwiększa się z roku na rok i wynosi: 95 osób w 2013 r., 103 w 2014 r. i 106 w 2015 r.

Spośród udzielonej pomocy niepieniężnej największą część stanowi posiłek, który był wsparciem udzielanym głównie dzieciom w ramach wieloletniego programu rządowego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”, który obowiązywał do końca 2013 roku. Na lata 2014-2020 Rada Ministrów przyjęła wieloletni program wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” którego celem jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach, znajdujących się w trudnej sytuacji, ze szczególnym uwzględnieniem uczniów z terenów objętych wysokim poziomem bezrobocia i ze środowisk wiejskich oraz osób dorosłych, w szczególności samotnych, w podeszłym wieku, chorych lub niepełnosprawnych. W latach 2013-2015 możemy zaobserwować wzrost liczby osób objętych pomocą w formie posiłku. W 2013 roku 261 osób otrzymało posiłek, a w 2015 roku było to już 288 osób. W 2013 r. łączna kwota wydatków na realizację Programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” wyniosła 104 970 zł, w 2014 r. 108 350, zaś w 2015 r. 102 926 zł. Dotacja z budżetu państwa w 2015 r. wyniosła 81 500 zł. W roku 2015 ponownie

Gmina Dąbrówka uzyskała zgodę Wojewody na zmniejszenie obowiązkowego 40% udziału środków gminnych do 20%.

W celu ograniczenia zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin mieszkających na terenie gminy Dąbrówka, w 2014 roku Rada Gminy w Dąbrówce uchwaliła Program osłonowy „Pomoc gminy w zakresie dożywiania na lata 2014-2020”, który przewiduje udzielenie pomocy, gdy uczeń albo dziecko wyraża chęć zjedzenia posiłku. Przyznanie takiej pomocy odbywa się, bez wydania decyzji administracyjnej przyznającej posiłek oraz bez przeprowadzania rodzinnego wywiadu środowiskowego. Ponadto została przyjęta uchwała dotycząca podwyższenia do 150% kryterium dochodowego uprawniającego do skorzystania z pomocy w formie posiłku, świadczenia pieniężnego na zakup posiłku lub żywności albo świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych dla osób i rodzin objętych wieloletnim programem wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” na lata 2014 - 2020. Pozwoliło to na zwiększenie liczby osób i rodzin wymagających zabezpieczenia potrzeb żywieniowych.

Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze

Usługi opiekuńcze jako zadanie własne gminy o charakterze obowiązkowym, świadczone były osobom, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy innych osób, a są jej pozbawione z powodu samotności lub braku możliwości zapewnienia jej przez rodzinę. Usługi obejmują pomoc w zaspokojeniu codziennych potrzeb życiowych, opieki higienicznej, zalecanej przez lekarza pielęgnacji oraz zapewnienia kontaktów z otoczeniem.

W 2015 roku GOPS zatrudniał w ramach umowy zlecenia dwie osoby świadczące usługi w domach 3 podopiecznych. Łącznie została zrealizowanych 1 010 godzin usług. Osoby korzystające z tych świadczeń w zależności od swojej sytuacji materialnej wnoszą częściową odpłatność za usługi według zasad ustalonych Uchwałą Rady Gminy Dąbrówka nr XXXIX/226.2010 z dnia 18.03.2010. Starania podejmowane w przyszłości przez władze Gminy w stosunku do osób starszych powinny mieć na celu zapewnienie właściwej opieki, a więc odpowiednie usługi opiekuńcze, formy aktywności ruchowej, a także zorganizowane formy spędzania wolnego czasu.

W 2015 roku realizowane były także specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Tą formą pomocy zostało objęte dwie osoby dorosłe, jedna z jednostką chorobową - autyzm, a druga z niepełnosprawnością intelektualną. SUO to usługi dostosowane do szczególnych potrzeb pacjenta, wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności, świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym. Tego typu świadczenie jest zadaniem zleconym, w całości finansowanym przez budżet państwa.

Domy Pomocy Społecznej

Do domów pomocy społecznej kierowane są osoby wymagające całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, nie mogące samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, którym nie można zapewnić niezbędnej pomocy przez rodzinę lub w formie usług opiekuńczych.

Dofinansowywanie kosztów pobytu w domach pomocy społecznej jest zadaniem wymagającym dużych nakładów finansowych przy niewielkiej ilości osób korzystających. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej koszty pobytu w domu pomocy społecznej pokrywa sam zainteresowany w wysokości 70% swojego dochodu. Pozostałą kwotę do wysokości całkowitych kosztów utrzymania w placówce dopłaca rodzina i gmina, z której pochodzi osoba umieszczona w domu pomocy społecznej.

Gmina Dąbrówka w 2015 r. opłacała pobyt w domach pomocy społecznej 7 osobom. Łączna kwota, jaką Gmina przeznaczyła na dofinansowanie pobytu w domach pomocy społecznej w 2015 wyniosła 139 251 złotych. Należy zauważyć, że z roku na rok zwiększają się koszty związane z utrzymaniem mieszkańca w domu pomocy społecznej, co generuje zwiększenie wydatków po stronie gminy. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrówce ze względu na ograniczone środki finansowe stara się maksymalnie długo zapewniać pomoc usługową w miejscu zamieszkania.

Praca socjalna

Jest jednym z zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym. Świadczona jest na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym, bez względu na posiadany dochód.

Praca socjalna prowadzona jest:

- z osobami i rodzinami w celu rozwinięcia lub wzmocnienia ich aktywności i samodzielności życiowej;
- ze społecznością lokalną w celu zapewnienia współpracy i koordynacji działań instytucji i organizacji istotnych dla zaspokajania potrzeb członków społeczności.

Praca socjalna jest świadczeniem niepieniężnym. Może być prowadzona w oparciu o kontrakt socjalny.

Realizowana jest w oparciu o dokonanie diagnozy sytuacji klienta, opracowanie planu pomocy i wsparcia w zależności od indywidualnej sytuacji oraz posiadanego potencjału osobistego. Ważne jest systemowe i całościowe podejście do osoby i rodziny w zależności od zdiagnozowanych problemów. Praca socjalna najczęściej polega m.in. na udzielaniu informacji, wskazówek i pomocy przy rozwiązywaniu trudnych spraw życiowych, świadczeniu poradnictwa oraz współpracy z innymi podmiotami pomocy społecznej.

W szczególnych przypadkach, z uwagi na złożoność problemów występujących w rodzinach pracownicy socjalni zapewniają osobom wymagającym wsparcia dostęp do kompleksowej pomocy specjalistycznej (psychologiczno-pedagogicznej) oraz współpracowali z różnorodnymi podmiotami z terenu gminy, powiatu i kraju: policją, sądem, kuratorami sądowymi, pedagogami szkolnymi i szkołami, Powiatowym Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, domami pomocy społecznej, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespołem Interdyscyplinarnym ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Urzędem Gminy w Dąbrówce, Niepublicznymi Zakładami Opieki Zdrowotnej, Powiatowym Urzędem Pracy, Zakładem Ubezpieczeń Społecznych, Kasą Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, Stowarzyszeniem "Pomoc w Dolinie Dolnego Bugu", Powiślańskim Towarzystwem Społecznym (PTS), Bankiem Żywności SOS w Warszawie, Caritas Parafialnym, Gminnym Centrum Kultury oraz ośrodkami pomocy społecznej z terenu kraju i innymi podmiotami działającymi na rzecz lokalnej społeczności.

W roku 2015 pomocą w postaci pracy socjalnej zostało objętych 262 rodziny, gdzie przebywało 816 osób. Udzielono pomocy wyłącznie w postaci pracy socjalnej 91 rodzinom, gdzie przebywało 271 osób. W roku 2015 zauważalny jest znaczny wzrost ilości rodzin objętych pracą socjalną. Taki stan rzeczy wynika z realizacji na terenie Gminy Dąbrówka Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa w ramach, którego pracownicy socjalni informują o Programie i wydają osobom uprawnionym skierowania do otrzymania pomocy żywnościowej.

Inne działania w obszarze pomocy społecznej

Działania na rzecz osób starszych realizowane przez GOPS w Dąbrówce wspiera także funkcjonujące na terenie Gminy Stowarzyszenie Powiślańskie Towarzystwo Społeczne (PTS), w ramach którego realizowano Program „Asystent Seniora”, umożliwiający osobom starszym i samotnym skorzystanie z pomocy terapeutycznej, psychologicznej i rehabilitacyjnej.

Ze względu na niewystarczający dostęp do poradnictwa specjalistycznego na terenie Gminy Dąbrówka oraz w związku z trudnościami związanymi z dojazdem osób i rodzin znajdujących się w trudnych sytuacjach życiowych do poradni specjalistycznych (Wołomin, Zielonka), Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrówce współpracuje z Powiatowym Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej w Zielonce. Celem tej współpracy jest świadczenie nieodpłatnych konsultacji pedagoga z rodzinami dotkniętymi kryzysem (w szczególności przemocą domową). Konsultacje odbywają się co dwa tygodnie, we wtorki. W 2015 roku ze wsparcia specjalistów Powiatowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Zielonce (indywidualnie oraz poprzez prace w grupach) skorzystało 16 osób dorosłych i 4 dzieci.

Działania w obszarze świadczenia pomocy społecznej, które skierowane są do wszystkich mieszkańców potrzebujących wsparcia realizowane przez GOPS w Dąbrówce wspiera także funkcjonujące na terenie Gminy Stowarzyszenie „Pomoc w Dolinie Dolnego Bugu”. Podmiot ten organizuje między innymi pomoc żywnościową

dla mieszkańców, wypoczynek dla dzieci i młodzieży w okresie letnim i zimowym. Działalność Stowarzyszenia wspiera finansowo Urząd Gminy w Dąbrówce.

„Pomoc żywnościowa dla najbardziej potrzebujących mieszkańców Gminy Dąbrówka”

Inicjatywa władz Gminy i Stowarzyszenia „Pomoc w Dolinie Dolnego Bugu” mająca na celu pozyskiwanie, magazynowanie oraz redystrybucję żywności na rzecz najbardziej potrzebujących mieszkańców gminy Dąbrówka. Działania odbywają się w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa – Podprogram 2015, współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym 2014-2020 (FEAD). Pomocą żywnościową objęte są osoby i rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej i spełniające kryterium dochodowe tj.: od 1 października 2015 r. 951 zł dla osoby samotnie gospodarującej i 771 zł dla osoby w rodzinie. Pomoc udzielana była w postaci artykułów spożywczych, które były przekazywane osobom najbardziej potrzebującym bezpłatnie.

W okresie od 18 czerwca do 31 grudnia 2015 roku bezpośrednia pomoc żywnościowa w ramach PO PŻ została udzielona 439 najuboższym mieszkańcom gminy Dąbrówka. Przekazano ponad 31 ton artykułów spożywczych o łącznej wartości 104 240,23 zł. W asortymencie znalazło się 13 produktów - artykuły skrobiowe (makaron świderki, ryż biały, kasza jęczmienna, kawa zbożowa, płatki kukurydziane), artykuły mleczne (mleko UHT, ser żółty, ser podpuszczkowy), artykuły owocowe i warzywne (groszek z marchewką, sok jabłkowy, dżem truskawkowy, koncentrat pomidorowy), artykuły mięsne (klopsiki w sosie własnym, mielonka wieprzowa), cukier, olej rzepakowy.

Dodatkowo poza dystrybucją żywności prowadzone są w Programie działania towarzyszące, mające na celu włączenie społeczne podopiecznych. Dla uczestników projektu zorganizowano w 2015 roku dwa warsztaty ekonomiczne.

W 2015 roku pracownicy socjalni GOPS wydali 154 skierowania rodzinom uprawnionym do uzyskania pomocy żywnościowej.

5. REALIZACJA ZADAŃ Z ZAKRESU ŚWIADCZEŃ RODZINNYCH

Obsługa świadczeń rodzinnych jest zadaniem zleconym z zakresu administracji rządowej. Oznacza to, iż ciężar finansowy w tym zakresie spoczywa na budżecie państwa co do samych świadczeń, koszty obsługi są w części finansowane przez gminę. Organami właściwymi do załatwiania spraw indywidualnych i wypłaty świadczeń rodzinnych są gminy. Wójt Gminy Dąbrówka działając na podstawie ustawy o świadczeniach rodzinnych z dnia 28 listopada 2003 roku upoważnił Kierownika GOPS do prowadzenia postępowania w sprawach świadczeń rodzinnych, a także do wydawania decyzji w tych sprawach. Tym samym zlecił realizację ustawy o świadczeniach rodzinnych pracownikom Ośrodka.

System świadczeń rodzinnych to poza ubezpieczeniowy system świadczeń socjalnych wspierających rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej, wychowujące dzieci uczęszczające do szkoły, w tym niepełnosprawne. Warto przy tym dodać, iż świadczenia rodzinne stanowią odrębny od świadczeń z pomocy społecznej system, na który składają się: zasiłek rodzinny i dodatki do tego zasiłku, świadczenia opiekuńcze w postaci zasiłku pielęgnacyjnego specjalnego zasiłku opiekuńczego (od 2013 roku) i świadczenia pielęgnacyjnego oraz jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka.

W roku sprawozdawczym z systemu świadczeń rodzinnych skorzystało 558 rodzin, którym przyznano 14 455 świadczeń na łączną kwotę 2 440 460 zł.

W okresie 2013 - 2015 zanotowano sukcesywne zmniejszanie się liczby rodzin pobierających świadczenia rodzinne, natomiast kwota wypłacanych świadczeń rodzinnych w 2015 roku wzrosła. Jedną z przyczyn wzrostu wydatków na świadczenia rodzinne był wzrost od 1 listopada 2015 roku kryterium dochodowego oraz podwyższenie wysokości świadczenia pielęgnacyjnego.

Liczbę świadczeń oraz kwoty wypłaconych świadczeń rodzinnych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 5. Świadczenia rodzinne przyznane przez GOPS w Dąbrówce w latach 2013 – 2015.

Rodzaj świadczenia	Rok 2013	Rok 2014	Rok 2015
--------------------	----------	----------	----------

	liczba świadczeń	kwota świadczeń	liczba świadczeń	kwota świadczeń	liczba świadczeń	kwota świadczeń
Zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych	14 928	1 538 327 zł	13 498	1 382 567 zł	12 161	1 275 528
Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	72	72 000 zł	68	68 000 zł	60	60 000
Świadczenia pielęgnacyjne	324	184 173 zł	408	279 118 zł	398	475 360
Zasiłek pielęgnacyjny (ogółem)	1 705	280 865 zł	1 819	278 307 zł	1 825	279 225
Opłacenie składki ubezpieczenia zdrowotnego	55	2 844 zł	68	4 572 zł	88	9 504
Opłacenie składki ubezpieczenia społecznego	169	26 275 zł	183	37 713 zł	214	70 671

Źródło: Sprawozdanie rzeczowo-finansowe z realizacji świadczeń rodzinnych za rok 2013, 2014 i 2015.

6. REALIZACJA ZADAŃ Z ZAKRESU POMOCY OSOBOM UPRAWNIONYM DO ALIMENTÓW

Kolejną formą wsparcia realizowaną przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrowce są świadczenia z funduszu alimentacyjnego. Ta pomoc finansowa świadczona jest zgodnie z ustawą z dnia 7 września 2007 roku o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2015 r., poz. 859, z późn. zm). Do świadczenia z funduszu alimentacyjnego ma prawo osoba uprawniona do alimentów od rodzica na podstawie tytułu wykonawczego pochodzącego lub zatwierdzonego przez sąd, jeżeli egzekucja okazała się bezskuteczna. Bezskuteczność egzekucji w rozumieniu ww. ustawy oznacza egzekucję, w wyniku, której w okresie ostatnich dwóch miesięcy nie wyegzekwowano pełnej należności z tytułu zaległych i bieżących zobowiązań alimentacyjnych. Liczbę rodzin korzystających ze świadczeń alimentacyjnych oraz liczbę i kwoty wypłacanych świadczeń alimentacyjnych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 6. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przyznane w gminie Dąbrowka w latach 2013-2015.

	2013 r.	2014 r.	2015 r.	
Liczba rodzin, którym przyznano świadczenie		18	19	20
Liczba świadczeń		283	270	323
Kwota świadczeń w zł		103 722 zł	99 950 zł	128 453 zł

Źródło: Sprawozdanie z realizacji zadań przewidzianych w ustawie o pomocy osobom uprawnionym do alimentów za rok 2013, 2014 i 2015.

Na przestrzeni lat 2013 – 2015 liczba rodzin korzystających ze świadczeń alimentacyjnych utrzymywała się na podobnym poziomie, w 2015 roku nastąpił wzrost liczby rodzin w porównaniu do 2013 r. o 2 rodziny. Natomiast w 2015 roku znacznemu zwiększeniu uległa kwota wypłacanych świadczeń, spowodowana przyznawaniem przez sądy rodzinne maksymalnej kwoty zasądzonych alimentów.

7. REALIZACJA ZADAŃ Z ZAKRESU USTAWY O SYSTEMIE ŚWIADCZEŃ OPIEKI ZDROWOTNEJ FINANSOWANYCH ZE ŚRODKÓW PUBLICZNYCH

Zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2015 r., poz. 581, z późn. zm.) do korzystania ze świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych na zasadach określonych w ustawie (czyli bezpłatnie, tak jak osoby ubezpieczone) mają prawo osoby inne niż ubezpieczone posiadające obywatelstwo polskie i miejsce zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, które spełniają kryterium dochodowe, określone w przepisach o pomocy społecznej.

Wydanie decyzji o ustaleniu prawa do świadczeń opieki zdrowotnej realizowanych ze środków publicznych następuje na wniosek zainteresowanego, a w przypadku stanu nagłego na wniosek świadczeniodawcy udzielającego świadczenia opieki zdrowotnej złożony niezwłocznie po udzieleniu świadczenia.

Wydanie decyzji poprzedzone jest przeprowadzeniem postępowania administracyjnego w tym wywiadu środowiskowego. Celem tej czynności jest m.in. ustalenie czy osoba zainteresowana spełnia kryterium dochodowe zgodnie z ustawą o pomocy społecznej oraz ustalenie czy nie występują dysproporcje między udokumentowaną wysokością dochodu a sytuacją majątkową tej osoby.

W 2015 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrówce wydał łącznie 9 decyzji, w tym 5 decyzji potwierdzających prawo do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych oraz 1 decyzja odmowna. Decyzje wydawane były zarówno na wniosek świadczeniobiorców jak i świadczeniodawców.

8. REALIZACJA ZADAŃ Z ZAKRESU USTAWY O WSPIERANIU RODZINY I SYSTEMIE PIECZY ZASTĘPCZEJ

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nakłada na gminy obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Ustawa wskazuje, że pracę z rodziną organizuje gmina lub podmiot, któremu gmina zleciła realizację tego zadania, oraz że wyznaczonym podmiotem może być ośrodek pomocy społecznej. Od 2012 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrówce realizuje powyższe zadania.

W 2015 roku zgodnie z obowiązkiem wynikającym z art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej opracował Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2015 - 2017. Podstawowym założeniem Gminnego Programu Wspierania Rodziny jest utworzenie spójnego systemu wsparcia dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, w celu przywrócenia im zdolności do wypełniania tych funkcji, poprzez pracę z rodziną oraz zapewnienie pomocy w opiece i wychowaniu dzieci. Realizowane w ramach Programu zadania koncentrować będą się nie tylko na dziecku, ale na całej rodzinie, również w sytuacjach, gdy dziecko umieszczone zostanie poza rodziną biologiczną, w celu odzyskania przez nią funkcji opiekuńczej. Praca z rodziną winna być połączona z jej własną aktywnością. Organizując różnorodne formy pomocy na rzecz rodziny wieloprotymowej, należy konsekwentnie realizować zasadę podstawowej roli opiekuńczej i wychowawczej rodziny w rozwoju dziecka. Należy ją wspierać i wspomagać tak, aby przywrócić jej prawidłowe funkcjonowanie. Stąd podstawowym założeniem Programu jest wsparcie rodziny naturalnej oraz eliminowanie takich sytuacji, kiedy dziecko musi opuścić własną rodzinę.

Kolejnym zadaniem realizowanym w ramach ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jest zatrudnienie asystenta rodziny. Zadaniem asystenta jest ułatwić rodzicom wypełnianie ról społecznych, tak aby doprowadzić do osiągnięcia podstawowej stabilizacji życiowej i nie dopuścić do umieszczenia dzieci poza rodziną w placówkach lub rodzinach zastępczych. Jeśli dzieci znajdują się pod pieczę zastępczą, rolą asystenta będą działania na rzecz ich jak najszybszego powrotu do rodziny. Rola asystenta rodziny polega na całościowym wspieraniu rodziny wychowującej dzieci zagrożone wykluczeniem społecznym, poprzez zmianę stosunku osób w rodzinie do własnej sprawności, podniesienie ich samooceny, a także pomoc w wykonywaniu najprostszych czynności, składających się na proces prowadzenia gospodarstwa domowego. Działania asystenta rodziny mają wspomagać rozwój kompetencji wszystkich członków rodziny tj. rodziców, dzieci, czemu służy indywidualne podejście do rodziny i jej problemów. Należy podkreślić, że asystent rodziny nie przejmuje działań za rodzinę, jedynie wspiera ją w wykonywaniu określonych obowiązków jak i również w podjętych działaniach, pokazuje, jakie efekty przyniesie ich praca oraz ukierunkowuje te działania w taki sposób, aby przyniosły zamierzone efekty.

W 2015 r. w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Dąbrówce zatrudniony był w formie umowy zlecenia w niepełnym wymiarze czasu pracy jeden asystent rodziny. Wsparciem ze strony asystenta objętych było 10 rodzin. Zgodnie ze zmianą ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2015 poz. 332) od 1 stycznia 2015 r. jeden asystent rodziny pracujący w pełnym wymiarze czasu pracy może objąć wsparciem do 15 rodzin. Z danych GOPS wynika, że w 2015 r. pracownicy socjalni zdiagnozowali problemy opiekuńczo - wychowawcze w 28 rodzinach. Biorąc powyższe pod uwagę wskazane jest objęcie wsparciem większej grupy rodzin zagrożonych problemami opiekuńczo - wychowawczymi. Asystent udzielał wsparcia w poprawie sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego, w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych, problemów wychowawczych. Prowadził także indywidualne konsultacje wychowawcze dla rodziców i dzieci, motywował do podnoszenia kwalifikacji zawodowych, poszukiwania i utrzymania zatrudnienia, motywował do udziału w zajęciach warsztatowych dla rodziców, udzielał wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez organizowanie zajęć psychoedukacyjnych.³

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrówce w 2015 roku, śladem lat ubiegłych, złożył wnioski o dofinansowanie do wynagrodzenia asystenta rodziny w ramach Resortowego Programu „Asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej na rok 2015”. Nadal konieczne jest zapewnienie środków na realizację tego zadania w postaci wkładu własnego do Programu w przyszłym roku, tym bardziej, że od stycznia 2015 r. jest ono obligatoryjnym zadaniem gminy.

W tym samym roku poniesiono koszty związane ze zwrotem części wydatków na opiekę i wychowanie 2 dzieci przebywających w rodzinach zastępczych zgodnie z art. 191 ust. 9 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w wysokości 5 930,56 zł.

9. REALIZACJA ZADAŃ Z ZAKRESU USTAWY O KARCIE DUŻEJ RODZINY

Jednym z działań wspierających rodziny wielodzietne z terenu Gminy Dąbrówka jest realizacja ustawy z dnia 5 grudnia 2014 roku o Karcie Dużej Rodziny oraz udział w Programie Powiatowej Karty Rodziny „Takrodzina.pl”, który został opisany w punkcie 10 niniejszego sprawozdania.

Ogólnopolska Karta Dużej Rodziny oferuje system zniżek i dodatkowych uprawnień dla rodzin 3+ zarówno w instytucjach publicznych, jak i w firmach prywatnych. Jej posiadacze mają możliwość tańszego korzystania z oferty instytucji kultury, ośrodków rekreacyjnych czy księgarni na terenie całego kraju. Posiadanie Karty ułatwia dużym rodzinom dostęp do rekreacji oraz obniża koszty codziennego życia. W praktyce Karta Dużej Rodziny zapewnia zniżki przy zakupie jedzenia i kosmetyków, odzieży i obuwia, książek, zabawek oraz paliwa. Obniża także koszty rachunków za usług telekomunikacyjne czy bankowe. Pozwala na tańsze przejazdy pociągami i komunikacją publiczną w wybranych miejscowościach. Posiadacze Karty Dużej Rodziny mogą korzystać z oferty w ponad 8 tys. miejsc zgłoszonych przez ponad 900 firm i instytucji z całej Polski. Karta przysługuje niezależnie od uzyskiwanych dochodów rodzinom, z co najmniej trójką dzieci⁴. Z danych GOPS wynika, że w roku 2015 wydano 234 karty dla osób uprawnionych, w tym: 91 dla opiekunów, 143 karty dla dzieci.

10. SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI PROGRAMU POWIATOWEJ KARTY RODZINY „TAKRODZINA.PL” W GMINIE DĄBRÓWKA ZA 2015 ROK

Zgodnie z uchwałą nr XXXIV.265.2014 z dnia 10.04.2014 r. Gmina Dąbrówka przystąpiła do programu Powiatowej Karty Rodziny Takrodzina.pl. Powiatowa Karta Rodziny jest jednym z zadań w ramach programu polityki prorodzinnej w powiecie wołomińskim. Program ma na celu wzrost społecznej świadomości roli trwałego małżeństwa i rodziny oraz jego wpływu na rozwój społeczeństwa, jak również kształtowania i promowania pozytywnego wizerunku rodziny, przede wszystkim rodziny wielodzietnej⁵. Dodatkowym celem Programu jest zwiększenie szans rozwojowych oraz poprawa warunków życia rodzin wielodzietnych poprzez wprowadzenie różnorodnych uprawnień i systemu ulg dla rodzin. Zgodnie z zasadami Programu za rodzinę wielodzietną uznaje się rodzinę składającą z rodziców lub jednego rodzica, wychowujących trójkę i więcej dzieci w wieku do 18 roku życia lub do ukończenia 25 roku życia (jeżeli dziecko uczy się).

³ Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2015 – 2017, Dąbrówka 2015.

⁴ www.rodzina.gov.pl

⁵ www.takrodzina.pl

Powiatowa Karta Rodziny "TakRodzina" wydawana jest rodzinom wielodzietnym, w tym wielodzietnym rodzinom zastępczym zamieszkałym na terenie Gminy Dąbrówka, wychowującym, co najmniej troje i więcej dzieci w wieku do 18 roku życia lub do ukończenia 25 roku życia, jeżeli dziecko, które ukończyło 18 lat uczy się lub studiuje.

Rada Gminy Dąbrówka uchwałą Nr XXIX/223/2013 z dnia 17 października 2013 r. podjęła decyzję o przystąpieniu do programu Powiatowej Karty Rodziny TAK rodzina.

Ogółem od początku realizacji Programu Powiatową Kartę Rodziny otrzymało 51 rodzin wielodzietnych - łącznie wydano 269 Kart. W 2015 roku 36 rodzin wielodzietnych ubiegało się o wydanie Karty, wydano 185 kart (w tym 1 rodzina - 8 osobowa, 2 rodziny - 6 osobowe, 33 rodziny - 5 osobowych).

Wsparcie dla rodzin wielodzietnych w 2015 roku polegało na:

- 50% zniżce w opłatach za posiłki wydawane w formie obiadów dla dzieci z Rodzin Wielodzietnych uczęszczających do publicznych szkół podstawowych, gimnazjów i przedszkoli z terenu Gminy Dąbrówka, prowadzonych przez Gminę Dąbrówka.
- 50% zniżce w opłatach za zajęcia prowadzone w Gminnym Centrum Kultury.

Gmina Dąbrówka w 2015 roku wydatkowała na finansowanie wyżej wymienionych zadań 11 250,00 zł w tym:

- dotacja Powiatu Wołomińskiego - 4 500 zł
- budżet gminy - 6 750,00 zł

Ze zniżki oferowanych dla posiadaczy Powiatowej Karty Rodziny w 2015 r. na posiłki w stołówkach szkolnych skorzystało 85 dzieci, dofinansowanie z powiatu wyniosło 3169,00 zł, natomiast ze zniżki na zajęcia prowadzone w Gminnym Centrum Kultury w Dąbrówce skorzystały 22 osoby - dofinansowanie z powiatu wyniosło 1331 zł.

11. REALIZACJA ZADAŃ Z ZAKRESU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE

Przemoc w rodzinie jak i różnego rodzaju uzależnienia należą obecnie do najpoważniejszych problemów społecznych. Biorąc pod uwagę ich degradujący wpływ na życie człowieka i rodziny, poczucie bezpieczeństwa społecznego problemy te nabierają szczególnego znaczenia.

Działania nakierowane na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie realizowane są w ramach procedury Niebieskiej Karty. Przemocą w rodzinach na terenie Gminy Dąbrówka zajmuje się Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie powołany Zarządzeniem Wójta Gminy Dąbrówka. W pracach Zespołu biorą udział przedstawiciele GOPS, Policji w Radzyminie, Sądu Rejonowego w Wołominie, placówek oświatowych z terenu gminy, Niepublicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej z terenu gminy oraz Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Głównym celem Zespołu jest ochrona ofiar przemocy w rodzinie w tym inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc oraz koordynowanie działań podmiotów działających na rzecz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Do zadań Zespołu Interdyscyplinarnego należy:

- o diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie,
- o podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie,
- o inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie,
- o rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrówce zapewnia obsługę organizacyjno-techniczną Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Zespół powołuje grupy robocze, które zajmują się pracą z konkretnymi rodzinami - ofiarami i sprawcami przemocy w ramach procedury „Niebieskich Kart”.

Gmina Dąbrówka posiada opracowany Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2011 – 2016.

Szczegółowe informacje dotyczące realizacji Programu za 2015 rok przedstawia Sprawozdanie za 2015 rok z realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2011 – 2016.

12. WYKAZ POTRZEB W ZAKRESIE POMOCY SPOŁECZNEJ

Mając na względzie analizę zasobów pomocy społecznej Gminy Dąbrówka przy planowaniu budżetu na kolejny rok na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej warto zwrócić uwagę na następujące kwestie:

1. Zabezpieczenie środków finansowych na działania na rzecz osób korzystających z pomocy społecznej

Na podstawie danych dotyczących osób korzystających ze wsparcia pomocy społecznej w Gminie Dąbrówka zauważyć można wzrost liczby osób, którym udzielono pomocy i wsparcia (2014 r. - 417 osób, 2015 r. - 479 osób) przy jednoczesnym utrzymującym się wysokim poziomie osób długotrwale korzystających (2014 r. i 2015 r. - 146 osób). Z systemu pomocy społecznej w 2015 r. skorzystało 288 rodzin w których zamieszkiwało 929 osób. W stosunku do 2014 roku ogółem wzrosła liczba osób korzystających z pomocy społecznej - głównie w formie świadczeń niepieniężnych (praca socjalna, pomoc żywnościowa). Procentowy udział osób objętych pomocą społeczną w Gminie Dąbrówka w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców w roku 2015 wyniósł **12%**. Zatem konieczne jest zapewnienie odpowiednich środków finansowych w budżecie gminy na zasiłki i wsparcie dla osób oraz rodzin wymagających pomocy.

Zauważyć można spadek liczby osób bezrobotnych w Gminie Dąbrówka. W 2014 r. w Powiatowym Urzędzie Pracy w Wołominie - Filia w Radzyminie zarejestrowanych było 415 osób, a w 2015 r. - 398. Bezrobocie jest drugim w kolejności, po ubóstwie, najczęstszym powodem przyznawania pomocy. Istotne miejsce w strukturze powodów udzielanej pomocy zajmowały w 2015 roku także: długotrwała choroba, niepełnosprawność oraz problemy opiekuńczo-wychowawcze, w tym głównie w rodzinach niepełnych.

2. Zabezpieczenie środków finansowych na zapewnienie rodzinom przeżywającym trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny

W 2015 r. w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Dąbrówce zatrudniony był w formie umowy zlecenia w niepełnym wymiarze czasu pracy jeden asystent rodziny. Wsparciem ze strony asystenta objętych było 10 rodzin. Zgodnie ze zmianą ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2015 poz. 332) od 1 stycznia 2015 r. jeden asystent rodziny pracujący w pełnym wymiarze czasu pracy może objąć wsparciem do 15 rodzin. Z danych GOPS wynika, że w 2015 r. pracownicy socjalni zdiagnozowali problemy opiekuńczo - wychowawcze w 28 rodzinach. Biorąc powyższe pod uwagę wskazane jest objęcie wsparciem większej liczby rodzin zagrożonych problemami opiekuńczo - wychowawczymi.

W tym celu w 2015 roku, śladem lat ubiegłych, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrówce złożył wniosek o dofinansowanie do wynagrodzenia asystenta rodziny w ramach Resortowego Programu „Asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej na rok 2016”. Nadal konieczne jest zapewnienie środków na realizację tego zadania w postaci wkładu własnego do Programu w przyszłym roku, tym bardziej, że od stycznia 2015 roku jest ono obligatoryjnym zadaniem gminy.

3. Zatrudnienie pracownika do obsługi świadczeń pomocy społecznej

Zmieniająca się sytuacja społeczno-gospodarcza oraz ewolucja potrzeb społecznych, w tym oczekiwań osób i rodzin znajdujących się w trudnych sytuacjach, zwłaszcza kryzysowych, przyczynia się do stawiania przed systemem pomocy społecznej nowych wyzwań. Ostatni czas, w którym obserwuje się narastanie negatywnych skutków kryzysu dotykającego różne grupy społeczne wskazuje na konieczność wprowadzenia takich rozwiązań systemowych, które będą zmniejszać ryzyko powstania zagrożeń dla osób i rodzin znalezionej się w sytuacji wykluczenia społecznego. Stąd też, priorytetowym celem proponowanej zmiany jest poprawa efektywności działań w obszarze pomocy społecznej dla uzyskania skutecznego wsparcia, umożliwiającego przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych.

Doświadczenia jednostek organizacyjnych pomocy społecznej wskazują na konieczność zintensyfikowania działań w ramach pracy socjalnej. Obecne uwarunkowania organizacyjne uniemożliwiają skuteczne działania pracowników socjalnych, którzy są nadmiernie obciążeni pracami administracyjno-biuroowymi. Pracownik socjalny odciążony czynnościami administracyjno-biuroowymi, prowadzący pracę socjalną skoncentruje się na zaangażowaniu rodziny i jej otoczenia w proces poszukiwania i wdrażania adekwatnych rozwiązań zgłaszanych

problemów. Dzięki wyodrębnieniu pracy socjalnej, pracownik socjalny lepiej wykorzysta swoją wiedzę, umiejętności i kompetencje we wprowadzaniu i utrwalaniu korzystnej zmiany w sytuacji rodziny.

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej od 1 stycznia 2015 r. ośrodek pomocy społecznej zatrudnia pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby ludności gminy w stosunku 1 pracownik na 2000 mieszkańców lub proporcjonalnie do liczby rodzin objętych pracą socjalną (1 pracownika na nie więcej niż 50 środowisk). Z analizy danych wynika, że na jednego pracownika socjalnego przypada średnio 87 środowisk. Prowadzenie pracy z tak dużą liczbą rodzin i ich otoczeniem przez jednego pracownika socjalnego jest niezmiernie trudne i często sprowadza się do prowadzenia postępowania w sprawie przyznania świadczeń z pomocy społecznej, natomiast brakuje już czasu na prowadzenie pracy socjalnej, której celem jest pomoc w wyjściu z trudności w jakich rodzinna się znajduje. Obecnie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrówce spełnia wymogi ustawowe określające stosunek liczby pracowników socjalnych do liczby mieszkańców gminy.

Biorąc powyższe pod uwagę, w celu podniesienia jakości usług świadczonych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrówce, uzasadnionym jest zatrudnienie pracownika do obsługi świadczeń pomocy społecznej.

Od kilku lat w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej, a obecnie Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej trwają prace nad nowym modelem pomocy społecznej wzorującej się na rozwiązaniach krajów zachodnich. Jest już nawet przygotowany w tej sprawie projekt nowej ustawy o pomocy społecznej, wskazujący na potrzebę rozdzielenia postępowań administracyjnych od pracy socjalnej, co wpłynie na skuteczniejszą pomoc rodzinom w ich trudnej sytuacji życiowej.

4. Wzrost nakładów na usługi opiekuńcze

Ciągły proces starzenia się społeczeństwa w Gminie Dąbrówka wskazuje na konieczność zapewnienia opieki osobom starszym, które są jej pozbawione ze strony rodziny lub gdy rodzina sama nie jest w stanie zapewnić jej w wymaganym zakresie lub formie. Systematycznie w kolejnych latach na terenie gminy zwiększa się liczba osób powyżej 60 roku życia. Na koniec 2015 roku osób w tej grupie wiekowej było 768.

W 2015 roku GOPS zatrudniał w ramach umowy zlecenia dwie osoby świadczące usługi w domach 3 podopiecznych. Łącznie została zrealizowanych 1 010 godzin usług. Starania podejmowane w przyszłości przez władze gminy w stosunku do osób starszych powinny mieć na celu zapewnienie właściwej opieki, a więc odpowiednie usługi opiekuńcze, formy aktywności ruchowej, a także zorganizowane formy spędzania wolnego czasu.

5. Zapewnienie całodobowej opieki w domach pomocy społecznej

Analizując obszar potrzeb w zakresie pomocy osobom starszym i długotrwale chorym lub niepełnosprawnym, zauważa się stałą konieczność zapewnienia środków w budżecie na odpłatność za pobyt mieszkańców Gminy Dąbrówka w domach pomocy społecznej poza ich dotychczasowym miejscem zamieszkania. Od 2012 r. liczba osób przebywających w domach pomocy społecznej waha się od 5 do 7 osób. Średni miesięczny koszt utrzymania mieszkańca w dps w 2015 roku kształtował się pomiędzy 2942,44 a 3290,70 zł. Koszty zapewnienia tej opieki stanowią znaczne, stałe i długotrwale zobowiązanie dla budżetu gminy.

Gmina Dąbrówka w 2015 r. opłacała pobyt w domach pomocy społecznej 7 osobom. Łączna kwota, jaką gmina przeznaczyła na dofinansowanie pobytu w domach pomocy społecznej w 2015 wyniosła 139 251 złotych. Należy zauważyć, że z roku na rok zwiększają się koszty związane z utrzymaniem mieszkańca w domu pomocy społecznej, co generuje zwiększenie wydatków po stronie gminy. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrówce ze względu na ograniczone środki finansowe stara się maksymalnie długo zapewniać pomoc usługową w miejscu zamieszkania.

6. Rozwój poradnictwa specjalistycznego

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej poradnictwo specjalistyczne w szczególności: prawne, psychologiczne i rodzinne jest świadczone osobom i rodzinom, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych, bez względu na posiadany dochód.

W Gminie Dąbrówka od 1 stycznia 2016 r., na podstawie ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej i edukacji prawnej, osoby uprawnione określone w ustawie m.in. osoby korzystające z systemu pomocy społecznej, mają możliwość skorzystania z poradnictwa prawnego w Punkcie Porad w Dąbrówce.

Ze względu na niewystarczający dostęp do poradnictwa specjalistycznego - psychologicznego i rodzinnego na terenie Gminy Dąbrówka oraz w związku z trudnościami związanymi z dojazdem osób i rodzin znajdujących się w trudnych sytuacjach życiowych do poradni specjalistycznych (Wołomin, Zielonka), Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrówce współpracuje z Powiatowym Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej w Zielonce. Celem tej współpracy jest świadczenie nieodpłatnych konsultacji pedagoga z rodzinami dotkniętymi kryzysem (w szczególności przemocą domową). Konsultacje odbywają się co dwa tygodnie, we wtorki. W 2015 roku ze wsparcia specjalistów Powiatowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Zielonce (indywidualnie oraz poprzez prace w grupach) skorzystało 16 osób dorosłych i 4 dzieci. Zainteresowanie tą formą wsparcia stale wzrasta co sprawia, że średni czas oczekiwania na poradę pedagogiczną znacznie się wydłuża.

Biorąc powyższe pod uwagę, uwzględniając oczekiwania interesariuszy pomocy społecznej zgłaszane pracownikom socjalnym niezbędne jest zorganizowanie na terenie Gminy Dąbrówka poradnictwa specjalistycznego psychologicznego. W związku z tym należy rozważyć możliwość uruchomienia tej formy pomocy, którą można by finansować ze środków na przeciwdziałanie alkoholizmu.

7. Prowadzenie szkoleń i superwizji dla pracowników socjalnych

W celu zwiększenia jakości pracy socjalnej prowadzonej przez pracowników socjalnych oraz poprawienia ich zdrowia psychicznego, konieczne jest systematyczne szkolenie pracowników socjalnych oraz przeprowadzanie superwizji. Od wysokiej jakości pracy oraz aktywności pracowników socjalnych, którzy wykonują bardzo trudny zawód zależą wyniki działań pomocy społecznej, która zmierza poprzez udzielaną pomoc do usamodzielnienia korzystających z pomocy społecznej.

Superwizja jest ważnym narzędziem zwiększania efektywności pracy i rozwoju zawodowego pracowników pomocy społecznej. Jest to zorganizowana działalność zmierzająca do oceny przydatności pracownika do organizacji oraz duża pomoc w wykonywanej przez niego pracy. Superwizja to wzajemna wymiana doświadczeń, przemyśleń, wspólne zastanawianie się nad źródłami trudności, szukanie istoty problemu, dochodzenie do nowych rozwiązań w celu jak najlepszego zabezpieczenia klienta. Superwizorem powinien być specjalista spoza organizacji pomocy społecznej, aby możliwe było zachowanie odpowiedniego obiektywizmu w pracy.

8. Zabezpieczenie środków finansowych na realizację aktywnej integracji dla włączenia społecznego

W ramach Osi Priorytetowej IX Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem, Działanie 9.1 Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 ogłoszony został konkurs dla ośrodków pomocy społecznej.

Przedmiotem konkursu są działania zwiększające szanse na zatrudnienie osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zapobieganie zjawisku wykluczenia społecznego i ubóstwa.

Wsparcie osób odbywać się będzie na podstawie **ścieżki reintegracji** stworzonej indywidualnie dla każdej osoby, z uwzględnieniem diagnozy sytuacji problemowej lub zagrożenia sytuacją problemową, zasobów, potencjału, predyspozycji, potrzeb.

Aktywna integracja dla włączenia społecznego realizowana przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej (OPS).

W ramach projektu realizowane będą usługi aktywnej integracji o charakterze:

- a) społecznym, których celem jest nabycie, przywrócenie lub wzmocnienie kompetencji społecznych, zaradności, samodzielności i aktywności społecznej,
- b) zawodowym, których celem jest pomoc w podjęciu decyzji dotyczącej wyboru lub zmiany zawodu, wyposażenie w kompetencje i kwalifikacje zawodowe oraz umiejętności pożądane na rynku pracy, pomoc w utrzymaniu zatrudnienia;

c) edukacyjnym, których celem jest wzrost poziomu wykształcenia, dostosowanie wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy,

d) zdrowotnym, których celem jest wyeliminowanie lub złagodzenie barier zdrowotnych utrudniających funkcjonowanie w społeczeństwie lub powodujących oddalenie od rynku pracy.

W ramach usług aktywnej integracji mogą być realizowane m.in.:

- diagnoza indywidualnych potrzeb i potencjałów uczestników projektu,
- praca socjalna,
- usługi asystenckie, w tym m.in. usługi asystenta osoby niepełnosprawnej, asystenta rodziny, asystenta osoby bezdomnej w procesie wychodzenia z bezdomności,
- inicjatywy przygotowujące do podjęcia zatrudnienia (m.in. staże, praktyki zawodowe),
- subsydiowane zatrudnienie, zajęcia reintegracji zawodowej u pracodawcy,
- zatrudnienie wspierane, wspomagane, usługi trenera zatrudnienia wspieranego,
- poradnictwo psychologiczne i psychospołeczne, poradnictwo prawne i obywatelskie,
- trening kompetencji i umiejętności społecznych,
- poradnictwo zawodowe,
- pośrednictwo pracy,
- kursy i szkolenia umożliwiające nabycie, podniesienie lub zmianę kwalifikacji,
- finansowanie zajęć szkolnych związanych z uzupełnieniem wykształcenia na poziomie podstawowym, gimnazjalnym, ponadgimnazjalnym lub policealnym,
- pomoc dla otoczenia osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym wzmocniająca lub odbudowująca naturalne systemy wsparcia, takie jak rodzina i lokalna społeczność, obejmujące np.: mediacje, terapie rodzinne, poradnictwo rodzinne.

Minimalna wartość projektu to 100 000,00 PLN, zaś maksymalny poziom dofinansowania projektu to 80%. Biorąc powyższe pod uwagę konieczne jest zapewnienie środków na realizację tego zadania w postaci wkładu własnego do projektu w latach 2017 i 2018.

13. PODSUMOWANIE

Potrzeby mieszkańców w zakresie korzystania z usług Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrówce pomimo wielkiego zaangażowania kadry pracowniczej Ośrodka nie są w pełni zaspokojone. Kompleksowa i skuteczna realizacja zadań placówki wymaga zwiększenia kadry pracowniczej, ze względu na obserwowaną zwiększającą się ilość zagrożeń dla prawidłowego funkcjonowania rodziny, takich jak: uzależnienia, rozpad więzi rodzinnych, problemy opiekuńczo-wychowawcze, bezrobocie, przemoc w rodzinie. Wskazane jest, aby pracownicy socjalni mogli przede wszystkim realizować pracę socjalną w miejscu zamieszkania osób potrzebujących. W celu zwiększenia wydajności pracowników socjalnych oraz ich odciążenia od prowadzenia postępowań administracyjnych niezbędne jest zatrudnienie pracownika do obsługi świadczeń pomocy społecznej.

Wysiłki Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w 2015 roku jak i postanowienia na lata kolejne zmierzają do stopniowej zmiany postrzegania tej instytucji w świadomości społeczności lokalnej, gdyż Ośrodek już dawno przestał być instytucją wypłacającą jedynie świadczenia finansowe, a staje się narzędziem do budowania polityki społecznej na poziomie lokalnym, ze szczególnym uwzględnieniem wsparcia niepieniężnego, które jak udowadniają liczne badania, bardziej skutecznie przyczynia się do usamodzielniania rodzin i przeciwdziałania społecznej marginalizacji grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.

